

DE CE AM PĂRĂSIT FRANȚA

Eseu autobiografic

Traducere din limba franceză de Felicia Mihali

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI

2023

CUPRINS

„Nici Franța nu e chiar o galeră”	5
1. Sete de aventură sau dezgust?	10
Expatriați versus imigranți	13
Despre greutatea cuvintelor	15
Avantajul de a simplifica în exces.....	18
Identitatea mea dincolo de cuvinte	22
2. Franța: o iubești sau o părăsești	25
De ce plecăm? De ce nu ne mai întoarcem?	27
Expatriere, mod de întrebuințare	31
Generația „Nu, nu”	34
3. Propria mea <i>Lume nouă</i>	43
Blestemații de francezi	47
Numele meu e diversitate.....	49
A reveni acasă?	59
4. Cei care mă însoțesc pretutindeni	65
Джордж (Georges).....	71
Fuga în imaginar	76
Mulțumiri	80

„NICI FRANȚA NU E CHIAR O GALERĂ”

Îmi amintesc ca acum: era toamnă. Acel moment de grație înainte ca iarna sumbră să se instaleze și să devasteze totul în cale. Un scurt răgaz acordat covorului multicolor al frunzelor moarte de care am profitat ca să îmi încep demersurile pentru a obține rezidența permanentă în Canada.

La vremea aceea, decizia de a plonja într-o hârțogăraie de o asemenea anvergură era o formalitate obositoare, dar care putea să mă ajute să rămân la Montréal ceva mai mult timp, un gest care nu avea nici pe departe gravitatea unei decizii de viață îndelung calculată precum aceea de a cumpăra o casă, a face copii sau a pleca în jurul lumii. Adevărul e că, de îndată ce am sosit în Quebec, am avut imediat sentimentul că îmi acordam o scurtă paranteză existențială, un fel de pauză ca să respir, o perioadă petrecută la adăpost de „adevărata viață” care mă aștepta în Franța, cu noianul ei de idei preconcepute, cu cărările trasate dinainte și a cărei mohorâtă ambianță avea să mă învăluie în mod inevitabil la întoarcere.

Povestea mea nu prea seamănă cu cea vehiculată în reportajele difuzate de televiziunea franceză, ceva de genul: „Quebecul, noul Eldorado al Francezilor”. Reportajele descriu, de exemplu, existența unui individ care și-a deschis aici o brutărie și câștigă de trei ori mai mult decât în Franța; îl poți vedea cum frământă aluatul la

ora cinci dimineata când afara sunt -15 grade, povestind cu surâsul pe buze că aici și-a găsit un echilibru mai bun între viața profesională și cea de familie, că lumea este mai deschisă, mai zâmbitoare. După aceea îl vedem dându-i restul unei bătrânici, vorbind la telefon cu un furnizor, mergând apoi să bea un pahar cu noii lui prieteni quebechezi care „îi iubesc de nu mai pot pe francezi”. Pe scurt, tipul este un model de integrare perfectă. Ca dovadă, a prins chiar și un pic de accent quebechez. La sfârșitul zilei, îl privim întorcându-se acasă pe bicicletă. Este prima zăpadă abundentă din an, iar el își îndeasă căciula până la sprâncene și-și trage fularul peste nas. Cu mâna face un mic gest spre camera de filmat, după care se îndepărtează pe strada Saint-Denis gata-gata să alunece și să își rupă gâtul. Între timp îi auzim din *voice off* comentariul filosofic: „Evident că iarna nu e chiar ușor...”

Fără îndoială că familia mea ar fi acceptat mai ușor alegerea mea de a rămâne în Quebec dacă aș fi avut profilul vehiculat de aceste reportaje de propagandă: un frumos exemplu de reușită și de integrare profesională! Cel puțin atunci aș fi avut un motiv întemeiat să rămân... Dar în realitate, la vremea aceea nimic nu mă reținea la Montréal în mod deosebit; nu aveam nici perspectiva unei cariere profesionale, nici proiecte precise, nici măcar o legătură amoroasă. În plus, nici măcar nu lucram în domeniul în care îmi făcusem studiile. Studii pe care părinții mei le plățiseră cu mari sacrificii și economii, ceea ce făcea ca reticența lor să fie justificată. Primul motiv pe care tatăl meu l-a invocat însă atunci când i-am anunțat că aveam să-mi prelungesc șederea a fost de cu totul altă natură. După părerea lui, strămoșii mei fuseseră obligați să-și părăsească țara de origine, să se zbată ca să ne ofere nouă șansa de a trăi într-o țară precum Franța, iar eu nu aveam dreptul să întorc spatele unei

LIBRIS | Word

astfel de moșteniri numai pentru că așa aveam chef. Nu aveam niciun motiv întemeiat să rămân în Canada, căci țara mea de origine nu era amenințată nici de dictatură, nici de război și, în ciuda a ceea ce francezii înșiși cred și afirmă despre patria lor, ei bine, „Franța nu e chiar o galeră”. Îmi amintesc perfect conversația asta.

Părinții mei s-au născut în Franța; tatăl meu, dintr-o mamă franco-rusoaică, iar mama, dintr-una italiană. O parte dintre strămoșii mei au fost nevoiți să părăsească Rusia după sosirea bolșevicilor la putere, în timp ce cealaltă parte fugise din Italia fascistă a lui Mussolini. Ce ar fi zis ei oare de decizia mea? Argumentul, absurd, al tatălui meu m-a bântuit multă vreme, și fără să vreau am început să pun la îndoială legitimitatea alegerii mele, să reflectez mai adânc la motivele care mă împinseseră să plec și la ce anume așteptam de la această paranteză prelungită pe care o numesc azi fugă. Am convingerea intimă că toți francezii din generația mea sunt într-o continuă fugă, oricare ar fi argumentele cu care se justifică. Unii vorbesc de dorința de a călători și de a descoperi lumea, dar cred că chestia asta este ceva de ordin secundar. Sau mai degrabă această pretinsă poftă de a călători decurge inevitabil dintr-un gust pronunțat pentru fugă. Pofta de a descoperi nu vine din dorința de a fugi de ceea ce cunoști?

Vara trecută, am dat din întâmplare peste o carte de al cărei titlu m-am îndrăgostit pe loc, *Elogiul fugii*, cartea cercetătorului și scriitorului Henri Laborti. Teoria lui m-a însoțit pe toată durata sezonului estival, alimentându-mi propriile reflecții. Pe scurt, Laborti afirmă că ființele umane au la dispoziție două alegeri: revolta sau fuga. Cum prima este sortită eșecului, nu ne rămâne decât a doua, căci:

LABORIT *A te revolta înseamnă a te îndrepta către propria pierzanie; dacă se realizează în grup, revolta se împotmolește imediat în piramida ierarhică din interiorul grupului, în timp ce revolta de unul singur sfârșește prin supunerea la ordine a celui care se revoltă... Nu ne rămâne atunci decât fuga¹.*

Când ai luxul de a fugi în condiții relativ ușoare, așa ca mine – viza de lucru pe o tipsie de argint, diplomă recunoscută în țara de adopție, lipsa barierei lingvistice –, în loc de a rămâne acasă pentru a continua lupta, fuga reprezintă un privilegiu indubitabil. Și tocmai acest privilegiu i-a făcut pe părinții mei să-mi accepte cu greu plecarea. De ce să pleci când poți avea tot ce vrei de la bun început?

Astăzi sunt cetățean canadian. Am 35 de ani și locuiesc la Montréal. Până acum, mi-am pus deja o mie de întrebări referitoare la exilul meu. Am evocat de nenumărate ori istoria familială, prietenii mei – așa-zișii mileniali –, am analizat societatea în care am crescut, țara de adopție, statisticile și viețile care se ascund în spatele cifrelor. Acest exercițiu mi-a luat câțiva ani buni și multe discuții aprinse. Și toate astea ca să încerc să-mi justific plecarea (mai ales față de familie) și să îmi legitimez în același timp fuga. Am făcut-o din necesitate, ca să mă regăsesc și ca să explic ceea ce constituie o parte din identitatea mea.

Am început deci prin a acumula cât mai multe informații cu putință, ca și când aceste date aveau să mă ajute să-mi justific plecarea. Ca și când aveam nevoie să mă justific... Mai întâi am vrut să înțeleg de ce pleacă lumea de acasă, așa că am început să adun mărturiile celor din jur și să urmăresc cu nesaț filme documentare în încercarea de a înțelege ce anume împinge generația mea să-și

¹ LABORIT, Henri. *Éloge de la fuite*, Paris, Gallimard, 2018.

LBIS | www.lbis.ro

ia tălpașita; am confruntat motivele lor cu ale mele, apoi le-am confruntat cu cele ale strămoșilor mei. După care am scotocit în amintirile familiei mele ca să le retrasez poveștile, deschizând cutia prăfuită a amintirilor. Înainte de toate acestea, am bâjbâit asupra unor termeni precum *imigrant*, *expatriat*, *exilat*... și am analizat o vreme aceste idei.